

Multilateralisme en la corda fluixa. Com evitar la crisi del sistema internacional?

La proliferació de nous reptes a nivell internacional comporta el plantejament d'una renovació del sistema de Nacions Unides. Malgrat la notable quantitat d'assoliments, hi ha punts a millorar, com un multilateralisme més inclusiu, que proporcioni diversificació del poder i un major consens en temes de migració o canvi climàtic, els quals definiran el món en les següents dècades

Nacions Unides es va formar en 1945, després de la Segona Guerra Mundial, amb l'objectiu d'evitar més destrucció i assegurar pau mútua entre els països, després de les atrocitats comeses en la Segona Guerra Mundial. A propòsit de l'aniversari del Dia de Naciones Unidas el 24 d'octubre, aprofitem l'ocasió per reflexionar sobre el moment en el qual es troba el panorama internacional i analitzarem quins aspectes es poden millorar i quins són els elements forts de l'organització.

Els tres pilars fonamentals de l'ONU són el desenvolupament sostenible, la pau i la seguretat i els drets humans.¹ La Resolució 73/127, aprovada al desembre de 2018, reconeix que Nacions Unides és "l'organització internacional més representativa, la màxima expressió del multilateralisme i és el principal instrument per a fer front als desafiaments mundials multifacètics i complexos

mitjançant l'acció col·lectiva". El secretari general de l'ONU, l'António Guterres, ha destacat la importància de reforçar la perspectiva multilateral davant la gran quantitat de conflictes en curs i les tensions entre alguns Estats.²

A l'hora d'avaluar l'evolució d'aquesta organització, ens fixarem en alguns aspectes a millorar. Per exemple, hem vist com s'han produït alguns fets que han portat a una certa deterioració de la seva imatge, com la incapacitat de les forces de pau de les Nacions Unides de posar fi a crisis humanitàries com la de Sudan del Sud (des de l'any 2013); o en la guerra del Iemen (des de l'any 2014), on un bloqueig imposat sobre el país impedeix l'arribada d'ajuda humanitària. També s'han produït alguns escàndols de corrupció, i tot això ha tingut una repercussió negativa en la seva credibilitat i fins i tot la seva legitimitat.

¹ Thormann, D. (2021, 18 octubre). *Multilateralismo y Diplomacia para la paz en un contexto global*. ANUE.

² Ídem peu de pàgina 2

Font: Club de Madrid

Tampoc pot negar-se que algunes intervencions de l'ONU han resultat fallides, per exemple, a Somàlia o Ruanda.³

Això no significa que no s'hagin produït grans assoliments al llarg d'aquestes dècades. Per exemple, cal destacar la bona labor duta a terme per la UNESCO per a preservar el patrimoni cultural o les ajudes a l'alfabetització; el Nobel de la Pau atorgada al Programa Mundial d'Aliments de l'ONU o la lluita duta a terme per a combatre la desinformació i la manipulació dels mitjans, o els grans esforços per a combatre el terrorisme i la radicalització. Els principals problemes als quals s'enfronta Nacions Unides, tal com mostren fonts especialitzades en temes internacionals, són la crisi dels refugiats i la crisi climàtica.⁴

Per descomptat, per a comprendre la complexitat creixent d'aquests dos fenòmens o altres com el canvi climàtic, les migracions massives, els problemes de salut global i les preocupacions de les poblacions indígenes, hem de fomentar la cooperació entre actors estatals i no estatals, en cimera internacional, i incloent també el rol de la societat civil, com en el Fòrum Social Mundial.

Per exemple, en el que concerneix la qüestió migratòria, en 2018 es va aprovar el Pacte Mundial per a la Migració. El principal problema va ser que va haver-hi una divergència d'opinions entre els Estats membres de la Unió Europea; encara que una gran part va votar a favor de la seva aprovació, altres països es van abstenir, mentre que uns altres

---

³ Ídem peu de pàgina 2

⁴ Ídem peu de pàgina 2

van expressar el seu rebuig.⁵ Assumptes que transcendeixen les fronteres nacionals, com és el cas de la migració, haurien de tractar-se de manera unànime, de manera que es pogués donar una resposta conjunta i més eficaç. Un altre dels obstacles es basa en el caràcter no vinculant d'aquests tractats, la qual cosa no obliga al fet que els Estats membres compleixin allò que es conclou, segons el dret internacional.

Quant a temes mediambientals, cal destacar la poca voluntat política dels principals líders a nivell internacional. Per exemple, l'administració del president brasiler Jair Bolsonaro va anunciar que es retiraria del pacte al gener de 2019, decisió que es va notificar a la Secretaria General de les Nacions Unides. Encara més preocupant va ser el cas dels Estats Units, que no va participar en la negociació d'acord per ordre del president Donald Trump.⁶

Tot i que advoquem pel multilateralisme com a estructura política mitjançant la qual es regeixen assumptes internacionals, és cert que, en termes econòmics i militars, els Estats Units i la Xina es mantenen com a líders a nivell global. De fet, els Estats Units és el principal poder en termes militars. Segons el Fons Monetari Internacional, el PIB dels EUA en 2020 va abastar el 24% del PIB mundial, mentre que el PIB de la Xina va créixer fins al 17% i el de la Unió Europea, es trobava al voltant de 15%.

---

⁵Gowan, R; Dworkin, A. (2021, 18 octubre). *Three cases and an opportunity: Europe's Stake in Multilateralism*. European Council on Foreign Relations. https://ecfr.eu/publication/three_crises_and_an_opportunity_europes_stake_in_multilateralism/

⁶ Ídem peu de pàgina 2

Els diccionaris Oxford van triar “emergència climàtica” com a paraula de l'any i en l'informe de riscos globals del Fòrum Econòmic Mundial, qüestions relacionades amb l'escalfament global van ocupar les cinc primeres posicions en la llista dels riscos més probables de la dècada vinent. Això indica la urgència de tractar amb la crisi del canvi climàtic. En aquest sentit, la nova Comissió Europea va anunciar el Pacte Verd Europeu i el seu objectiu de la neutralitat climàtica per a 2050, i Microsoft va proposar com a objectiu ser negatiu en carboni en 2030, encara que això va haver de ser delegat a segon pla a causa de la crisi sanitària de la COVID. En realitat, malgrat hi hagi promeses per part d'actors estatals i no estatals, les millores i els avanços són insuficients, i es necessitarà un esforç de les diferents parts interessades i afectades perquè aconseguixin els Objectius marcats en els Acords de París, afirmen els experts.⁷

Enfront d'aquesta visió pessimista dels assumptes internacionals actuals, tot i que realista, l'António Guterres afirma que “ens trobem en una situació d'alerta vermella. D'un costat tenim una pandèmia, que el món no és capaç de combatre amb solidaritat i cooperació.” En aquest context, s'està duent a terme una mala distribució i desigualtat i injustícia en el repartiment de vacunes.⁸

⁷ Vandendriessche, M. (2021, 18 octubre). *En 2020 el mundo se detuvo. El cambio climático, no*. CIDOB.

⁸ RTVE Noticias. [RTVE] (2021, 19 octubre). *ANTÓNIO GUTERRES, secretario general de la ONU: “El mundo está EN ALERTA ROJA”*. Youtube. <https://youtu.be/CcmwqJhJKU>

El secretari general de Nacions Unides exposa que “és un multilateralisme que naturalment és important com a plataforma de cooperació, però que no té autoritat per a mobilitzar la comunitat internacional cap a objectius concrets i solucionar els reptes esmentats.”⁹ De fet, l'ONU manca, en general, de força executiva, i a penes pot anar més enllà de les “recomanacions” o d'ajudes materials, com la distribució d'aliments i medicines, la construcció de campaments.¹⁰ Per tant, aquest és un aspecte que hauria de modificar-se perquè es produïssin mesures transformadores, subratlla l'António Guterres.

Anota que “hi ha àrees necessàriament de confrontació, com en drets humans o sobre la mar del sud de la Xina i àrees de convergència d'interessos, com el canvi climàtic”. “Alhora afegeix que hauria d'haver-hi àrees d'una negociació de debò, com en matèria de comerç i tecnologia. Entre els Estats Units i la Xina avui dia trobem una confrontació en tots els dominis i una incapacitat de cooperar”.¹¹

Després d'haver realitzat una anàlisi del panorama internacional i dels diferents actors presents, hem de ser conscients que la naturalesa de reptes actuals no requereix una solució individual de cada Estat ni una negociació entre dues grans potències, sinó la cooperació d'actors estatals i no estatals en un sistema multilateral, que ha de ser enfortit i en el qual hi hagi un poder de decisió més equitatiu.

Noelia Gómez Bosqued,

Equipo de ANUE

---

⁹ Ídem peu de pàgina 8

¹⁰ Ídem peu de pàgina 8

¹¹ Ídem peu de pàgina 8

Referències:

Gowan, R; Dworkin, A. (2021, 18 octubre). *Three cases and an opportunity: Europe's Stake in Multilateralism*. European Council on Foreign Relations. https://ecfr.eu/publication/three_crises_and_an_opportunity_europes_stake_in_multilateralism/

RTVE Noticias. [RTVE] (2021, 19 octubre). *ANTONIO GUTERRES, secretario general de la ONU: "El mundo está EN ALERTA ROJA"*. Youtube. <https://youtu.be/CcmwqJhJkU>

Thormann, D. (2021, 18 octubre). *Multilateralismo y Diplomacia para la paz en un contexto global*. ANUE. <https://anue.org/wp-content/uploads/2021/04/Multilateralismo-y-Diplomacia-para-la-Paz-en-un-contexto-global.-Articulo-Completo.pdf>

Vandendriessche, M. (2021, 18 octubre). *En 2020 el mundo se detuvo. El cambio climático, no*. CIDOB. https://www.cidob.org/es/articulos/cidob_report/n1_6/en_2020_el_mundo_se_detuvo_el_cambio_climatico_no

Publicado por:

**Asociación para las
Naciones Unidas
en España**
United Nations Association of Spain

Amb el suport de:

**Generalitat
de Catalunya**

ANUE no fa necessàriament com a seves les opinions expressades pels seus col·laboradors